

De bloedende plooi

Jeroen Versteete

Op het KunstenFESTIVALdesArts presenteerde de Poolse theatermaker Krzysztof Warlikowski zijn versie van *Cleansed*, een stuk van Sarah Kane dat in 2000 al eens in de KVS/de bottelarij werd geregisseerd door Franz Marijnen, in een vertaling van Dirk Van Bastelaere. Warlikowski's ensce-nering was minstens even controversieel: sinds de première ontlokt ze hevige reacties bij toeschouwers die problemen hebben met dit weinig subtiele 'in yer face'-theater. *Oszyszczeni* is inderdaad een klap in het gezicht. Saskia de Coster schreef naar aanleiding van de voorstelling een filmscenario, waarvan we de aanvang hierbij publiceren.

In tegenstelling tot de theaterteksten die Kane schreef na dit stuk (*Crave* en *4.48 Psychosis*), bevat *Cleansed* nogal wat vormelijk houvast: dialo- gen, de onderverdeling in twintig korte scènes, een narratief verloop. Verontrustend is echter de verschrikkelijke, atypische logica waarmee horrorscènes als vanzelfsprekend overvloeien in charmante liefdestafe- relen. Het is een ongrijpbare logica, zoals die van een nachtmerrie: per- sonages duiken op, sterven en keren weer terug. Plots transformeert hun omgeving, of veranderen ze van geslacht en mentaliteit zonder te kunnen ontsnappen aan hun obsessies en angsten. Heerlijke fantasmen worden waargemaakt, om haast ongemerkt te verglijden in gruwelijke verkrachtingen en mutilaties.

Deze *blending* op narratief niveau wordt in de hand gewerkt door de ensce- nering van Warlikowski. Hij plaatst alle scènes in een even onveranderlijk als onbestemd decor, met één blikken en één doorzichtige zijwand. Scènes

volgen elkaar in een nerveus tempo op, met telkens een *fade-out* van enkele seconden tussendoor waarin acteurs het speelvlak op- en afrennen. Sarah Kane voorzag haar tekst van duidelijke plaatsaanduidin- gen, maar Warlikowski begrijpt dat het sanatorium, de sporthal, de bibliotheek en de andere plekken in de universiteit waar *Cleansed* zich afspeelt eerder *mindsapes* zijn dan realistische locaties. Voor elke scène licht hij de nodige decordelen en attributen uit: het voorplan, een rij douches, een ziekenhuis- brancard, een gymnastiektuig, een badkuip.

Naarmate het stuk vordert, worden er locaties met elkaar gecombineerd en ontstaan er vreemde werelden met samengestelde referenties. De bespeel- de ruimte wordt steeds groter, en soms beslaat een scène zelfs het hele decor of baadt het hele podium in het licht van dromerige, kitscherige pro- jecties op het achterplan en de zijwanden.

Het jachtige ritme van de opeenvolgende scènes in Warlikowski's produc- tie versterkt het effect dat Kanes genadeloze universum op je heeft. De van- zelfsprekendheid waarmee de tekst tegengestelde emoties, zoals verlangen en gruwel of liefde en haat, in hun uiterste beleving aan elkaar weet te kop- pelen, is beangstigend. Op de duur verwordt het kantelmoment tussen affectie en afkeer tot een automatisme en versmelten beide extreme gevoelsladingen tot één onvatbare, krankzinnig makende gewaarwording. Het personage van Tinker is in dit opzicht heel toepasselijk. Hij is een kameleon die in vele scènes meespeelt, maar nooit juist dezelfde rol ver-

Leave no trace

TIMO, zoon van Walvis
JULIE, dochter van Walvis
WALVIS
498 broers
de beesten

TIMO
T: Ik ben hier niet.
Niet bij de zee vol vreemde dieren.
Bij Walvis.
Bij Julie.
Ik ga niet met de stroom mee.
Ik ben wit als ijs. Ik spreek...

Ik spreek tegen.
Ik spreek tegen
tegen mezelf...
Ze zullen kruipen.
Ze zullen alle kanten oprennen. Als kevers
wanneer je een tegel oplicht.
Kijk ik in hun ogen, plassen ze.
Zij.
Broertjes.
Zusje Julie.
En de zwarte walvis.

DE BROERS – ONWEER in de verte – NACHT
(Bij de beesten. Broers spreken om beurten)
Morsdood.
Hij was aan het praten met een ander beest op
een ander werelddeel.
Die waarschuwde hem dat de bliksem op weg

was om hier in te slaan.
Te laat.
Ik rook zwavel in de lucht...
Ik zag hem...
hij hapte naar lucht en sprong op.
Een bliksemschicht in zijn strot.
De golven knetterden.
Zijn ogen lichtten rood op in de nacht.
Het vuur kroop langs de kooien omhoog.
Nu blijft er zwart poeder achter
en loeihete stenen.
Walvis zal kwaad zijn.
Walvis slikt het onweer in.
Nauwelijks merkbaar trilt dat lichaam wanneer
de bliksem er in ronddanst.

JULIE EN WALVIS – kuip – NACHT
(Julie is Walvis aan het baden)